

LOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. januarja 1907.

Št. 1.

Šola in etika.

Počasi sicer, a zdržema prodira tudi v nasprotnem taboru bolj in bolj misel, da toliko hvalisana, na materialistiškem podstavu zgrajena novodobna kultura vendar ni tako vzorna, kakor se slika, nego da je najmanj enostranska. Samo tehnika, napredek, veda — kaj ostane za srcé? In snimek kulture, novodobna šola, je istotako pomankljiva, enostranska. Sama umstvena izobrazba, kopa vèd in znanosti, umstvena pedagogika, duša pa strada!

Poleg drugih poudarja v zadnjem času posebno to misel dr. Fr. Ivan Förster v svoji knjigi: „Die Jugendlehre“. *) Knjiga, namenjena staršem, učiteljem in duhovnikom je zbudila takoj veliko zanimanje. Po pravici. Förster, docent modroslovja na politehniški visoki šoli v Curihu, je resen mož in v družbi znanega profesorja in pisatelja Hiltyja kaj blagodejno upliva na ondotno učečo se mladino. Resna je ta knjiga, polna dobre volje in blagih namenov in pač zasluži, da si to delo vzgojitelja-protestanta ogledajo tudi katoliški vzgojitelji. Vsega, kar stoji v knjigi, pač ne podpišemo, mnogo je tudi stvari, katerim le deloma pritrdimo, nekaj pa jih je, katere z lahkim srcem prevzamemo kot svoje. Iz bogate vsebine povzamemo sledeče:

Uvod. Moderna kultura je tehniška kultura. Kultura srednjeveška je obrazila pred vsem dušo človekovo. Zato je bila boljša od moderne. —

*) Ein Buch für Eltern, Lehrer und Geistliche. Berlin. Georg Reimer 1906.

Šola je snimek življenja in kulture. Zato je tudi moderna šola enostranska, ne vzgaja značajev in ljubezni do bližnjega. Znanje pogosto celo pospešuje moralno propast. Olikan ni tisti, ki nekaj ve in zna, nego tisti, ki ve, zakaj to ve in v kaki zvezi je znanje s tem, kar je za človeka najvišje in najvažnejše. Ni na tem, da znamo pisati in brati, ampak na tem, kaj pišemo, kaj beremo. — Šola je poklicana, da krene v tem oziru na boljša pota, ponese v življenje več — etike.

Vodilna načela. Morala se ne da učiti samo z razlago in pripovedovanjem, treba je, da se učenec tudi uči npravstvena dejanja izvrševati. Učencu se n. pr. pove, kje se mu nudi prilika, da se zatajuje in premaguje. Tega seveda ne uče knjige, ampak življenje. — Poskrbi, da vsa sila mladega duha vzplamti za dobra dejanja in ne išče zadostila in duška v nizkotnih (Zgled: družba mladih abstinentov.) — Nizkoten nagon paraliziraš, da vzbudiš podoben nagon za višjim (glede seksualnega vprašanja).

Učni predmeti in etika. Vsi razni predmeti se dajo uporabiti v etični smeri, vsaka učna ura je lahko šola etike. Dobro služi naravoslovje (duh zmaguje materijo), zemljepisje (iznajdbe, odkritja), zgodovina, celo godba in petje, umetnost (če se naslanja na stare vzorce — moderna smer je mladini v kvar).

Šola in moralna pedagogika. V novejšem času se često poučarja, da je treba dati mladini več prostosti. To ni prav. Pač pa naj disciplino vzdržuje ljubezen in ne strah pred kaznijo. Katoliški pedagog Girard pravi: „V mlado srce ne vcepljaj strahu, ki izgine, temuč spoštovanje postave, ki ostane.“ — Tudi učenec naj vzgaja součencu. V nekem katoliškem zavodu na Nemškem je to načelo dosledno uvedeno. Vsak učenec ima na strani starejšega, angela „variha“, ki ga vzgaja.

Etika in domača hiša. Mnogo prilik nudi domača hiša, da se mladina uči krepostnih dejanj. Otroci naj se tu uče posebno ljubezni do bratov in sestrâ (zavid), posebno naj se navajajajo spoštovati posle.

Etika in verouk. Förster priznava, da je verouk največjega vzgojnega pomena za mladino, izjavlja, da noče duhovnikom na tem polju dajati naukov, pač pa se mu čozdeva, da se premalo stori za moralno vzgojo. V koliko ima prav, ne vemo, ker ima pred vsem v mislih protestantske šole, a gotovo bi bilo umestno, da se vprašamo, ali se zavedamo vzgojnega zaklada, ki ga imamo v katekizmu in bibliji, in ali ga znamo tudi razmeram in duševnemu življenju otrokovemu primerno upotrebti.

Priprava učiteljeva. Učitelja ne uči samo knjiga, pred vsem natančno opazovanje življenja. Zgleda povzemaj zato iz življenja, poleg tega pa čitaj poljudne knjige. K njim spada tudi sveto pismo in — Tomaža Kempčana „Hodi za Kristusom.“

Zgledi. Ta del knjige je najobširnejši in je izšel tudi pod naslovom: „Lebenskunde, ein Buch für Knaben und Mädchen“ v posebni izdaji. Obravnava se med drugim: delavnost, oblast nad seboj (Selbstbeherrschung), oblast nad želodcem, navade, „spoznavaj samega sebe“, odgovornost, samostojnost, ponižnost in skromnost, starši in otroci, pedagogika dela, človeko-

ljubje, varstvo slabotnih itd, vse to na podstavi mičnih, iz življenja zajetih zgledov in prisposodob. Förster tu odločno pobija načela Nietzscheja o modernem, silovitem nadčloveku. Junak ni, kdor gazi po truplih bližnjikov, junak trpi, ljubi, tiho in skromno deluje. To so tihi delavci življenja, sol zemlje. Zgledi Försterjevi so kaj primerni. „Poznate sliko, kako so zvezali Liliputanci velikana Gulliverja. Šele ko je spal, so se priplazili k njemu, čez in čez ga prepregli z nitmi in vrvicami, da se ni mogel geniti. Prav tako nastopa slaba navada. Pritlikavci nas zaslužnijo, ako ne čujemo. Lažnivost, jeza, nerednost, zavist in vpijanljivost ne popade človeka naenkrat siloma. Počasi prihajajo strasti, majhne so in neopazovano pripenjajo nit za nitjo. In zbudiš se in opaziš, da si v sponah sužnjih navad. Prepozno je spoznanje.“ Ta del knjige brez dvojbe posebno dobro dojde učiteljem in vzgojiteljem.

Seksualna pedagogika. Pisatelj priporoča, naj starši sami taktno seznanijo mladino z nevarnostimi nebrzdanega najhujšega človeškega nagona in jim vse potrebno odkrijejo, da te informacije mesto njih ne prevzame ulica. Na vsako vprašanje vsakemu otroku pač ni treba odgovarjati, zgodi naj se to redno, kedar stopi otrok v 12.—13. leto. Tudi podaje dva konkretna nasveta, v kaki obliki naj se vrši to odkritje: pogovor med materjo in sinom, pogovor med materjo in hčerko (str. 607—612.) V nasprotju z drugimi pedagogi pa odločno odklanja pisatelj, da bi se v svrhu imenovanega poduka uporabljali slični fiziološki pojavi iz živalskega ali rastlinskega življenja. Proč z oboževanjem narave, ki uničuje ideale! — Poleg tega naj vzgojitelj izkuša v najnežnejših letih (pri dečku v 14. in 15. letu) kolikor možno dvigniti odporno silo duše, moralno moč. Kdor zna brzdati spolni nagon, je junak, podoben mlademu Aleksandru, kateremu je rekel oče, ko je ukrotil Bucefala: „Sinko, poišči si drugega kraljestva, Macedonija je zate premajhna.“ Zdržnost ni zdravju škodljiva (pisatelj navaja Forela, Eulenburga, Björnsona), gospodstvo volje, ravnotežje duše in čista vest ohranja telo zdravo. Prostitucija je vseskozi nenravna. Tudi človeka, ki je že pal in je „izgubljen“, ne smeš zlorabljati. Tisti, ki ubitemu in oropanemu vzame še tisto, kar mu je ostalo obleke, je tudi ubijavec in ropar. In prosta ljubezen? Pomenja dekadenco. Teorija je, katero zastopajo le ljudje, ki pravega življenja človeškega in prave človeške narave ne morejo umeti. Veličina dosmrtna zakonske zveze je v tem, da obenem čutnost zadovoljuje in obenem od čutnosti odvaja — z življenjem, ki zahteva toliko ljubezni, sočutja in trdne volje.

Etiški pouk v šoli. Pisatelj nasvetuje, katere tvarine, v kakem okviru naj se prav obravnavajo. (Oblast nad seboj, učenec-učitelj, razni stanovi in za to potrebne etiške zmožnosti, domača hiša, družba etc.).

Nekaj ugovorov in težkoč. Obravnavajo se teme: šola življenja, podedovane lastnosti in vzgoja, vzgoja in družba, patologija in moralna pedagogika. Förster nasprotuje Lombrosovi teoriji in pesimizmu glede izgubljenih, zanemarjenih oseb. Zbudi dobro v človeku in mnogo slabega se samo po sebi izgubi. — Pomanjkanje moralnega čuta ni fiziološki

pojav, temuč pripisovati je nezadostni vzgoji in sprijeni okolici. — Vkljub vsem sanatorijem se širi nervoznost, ker duša in dušno življenje ni zdravo.

H koncu navaja pisatelj še slovstvo. Med katoliškimi pisatelji omenja Gutberleta (*Der Kampf um die Seele*), Haussoja (*Erholungsstätten*). Med nemškimi: Ruskina, Tolstega, Dostojevskega in Amicisa.

Kaj naj rečemo končno o knjigi!

Förster uči naravno etiko, mi podajamo krščansko, krščansko moralo, ki sloni na božjem zakonu. Dvomimo, ali res donese taka etična izobrazba sadov, kakor jih pričakuje pisatelj v svojem optimizmu. Zmerom se apelira na samozavest, ponos, junaštvo, prave sankcije ni. Vendar priznavamo, da se v mnogih stvareh ujemamo, kakor se krije naravna etika in krščanska morala. Poglavlje „učni predmeti in etika“ so lepa ilustracija k reku Tomaža Kempčana: „Si multa videris et cognoveris, ad unum oportet redire principium.“ Popolnoma se zlagamo, kar pisatelj piše o etiški nalogi šole, o zdržnosti, oblasti nad seboj itd. To je moderna apologija krščanske askeze: abstinence — sustine. Post, miloščina, molitev, celibat — kako globoko pač temelje v človeški naravi in kako vzgojno silo ima za to krščanstvo! To so zakladi, ki jih imamo in mogoče pri vzgoji premalo, nezadostno ali nepri- merno izrabljamo.

Hvaležni smo zato Försterju v prepričanju, da razsoden bravec, ki zna ločiti jedro od lupine, knjige ne odloži brez zadovoljstva, oplojen po novih mislih. V tem zmislu knjigo priporočamo. *Dr. A. Levičnik.*

Metoda v vzgoji.

Vprašanje, ali vzgajati po načelih znanstvenega vzgojeslovja ali pa zgolj prirodno, sega delj in globlje kot samo v metodiko; ta problem je kulturni v najširšem zmislu. Kajti, neglede na tvarino, ki jo podaja pedagog gojencem, je že način sam, kako vzgaja, za vso smer mišljenja in čuvstvanja gojenčevega odločilen: že v metodiki sami je velik izobraževalen moment. Pri nas se premalo uvaža to: pedagogika je izmed vseh znanosti najbolj relativna in način, kako vzgajati, se mora vedno in povsod tudi ravnati po kulturnih potrebah, smeréh in ciljih dotične dobe. Najvažnejša naloga današnjega vzgojeslovja je, izravnati nasprotstva med zgolj intelektualno in zgolj čuvstveno izobrazbo, ki je za našo prosveto značilna. To pa doseže le, če z znanstveno metodiko spaja metodo samotornega umetnika.

Morda je ta način poučevanja, ki oboje združuje, bolj kot le kje potreben pri nas. Metodiška pedagogika po šabloni je pri nas vzgojila izključno filološke in matematiške talente, pedagogika, ki je vpoštevala izključno izobrazbo afektov, pa je našim modernim vtisnila pečat fantastov, ki celo življenje ne najdejo ravnotežja med svojimi drznimi koncepcijami in nezmožnostjo izvršiti jih. To so tisti Cankarjevi Ticiji in Semproniji, ljudje pesniki izpod klanca.

Nasprotje med obema metodama se pri nas pozna najbolj pri poučevanju leposlovja, recimo, da imamo konkreten slučaj, pri presojevanju kake literarne dobe. Znanstveno-metodično poučevanje te tvarine in zgolj „prirodno“, oboje učencu lahko nudi kritično pojmovanje dotične kulturne dobe, kar je pri tem pouku najbolj važno in mu da pravo vrednost. Dobo klasicizma ali pa Schleglove nemške romantike — oboje bo gojenec pojmoval, zvezo med obema šolama, njun razvoj, višek, propad in kar sta obedve šoli zapustili moderni kot trajno zapuščino, naj mu to poda pedagog, ki je ekstremen metodik, ali pa pedagog, ki mu ni za šablono. Tu je vse odvisno v prvi vrsti od znanstvene izobrazbe učiteljeve, ki ni vedno in povsod odvisna od te ali one metode. Pač pa dasta obedve metodiki, znanstvena in prirodna, učenčevemu duhu različno smer, kar je ravnotako važno zanj, kot tvarina sama.

Poučevanje ekstremnega metodika je sistematično in vglobi učenčevega duhá v vse posameznosti. Učenec se odvadi sintezi, pojmovanju delov iz celote. Epohe v pesnikovem razvoju, dobe v kulturnem razvoju naroda se pri njem vrste kakor jagode na molku, brez umevanja prehodov, ki spajajo drugo z drugo. Tak človek postane arhiv posameznih letnic in del, topa kronika.

Nasprotno pa vzgoja, ki se sklicuje zgolj na čuvstva in neposredno tvornost umetnikovo, vstvari ravno nasprotno kar namerava, namesto energičnega zaroda, neprestano ginjene slabotneže z velikimi načrti in slabimi rokami. Ta dva ekstrema v poučevanju se poznata na naši šoli in naši mladini.

Izkratka: brez vsake metodike v naših šolah ne bo šlo, najmanj pa brez psihološkega aparata. Naj bo učitelj še tak pedagog-umetnik, tako genijalen ni nikdo, da bi a priori vedno vedel, kdaj treba v vsakem slučaju poučevati ali analitiško ali sintetiško in kdaj treba oboje združiti. Kar tako — zgolj s prirojeno umetnostjo, ne bo vedel, kako postopati pri poučevanju zdravega in kako pri poučevanju umsko-zaostalega, telesno in dušno na zló disponiranega otroka. Nekatera veda pa že sama po svojem ustroju zahteva svojo metodo, neodvisno na individualnosti učiteljeve ali učenčeve. Naravoslovje zahteva dandanes biološko, zgodovina na višjih šolah pragmatično metodo, pojmovanje pojava iz vzrokov. In tako tudi drugod.

Nič manj pogubno pa ni metodiško poučevanje po vzorcih in formalnih stopnjah, ki ne veljajo povsod in za vsak slučaj. Taki šolniki, ki se imajo za psihologe, so vse kaj drugega kot psihologi. Zamenjujejo psihološka nedokazana in nedokazljiva domnevanja z dejstvi. To so blaženi Herbartovci, ki menijo, da so predstave v možganju razvrščene kakor v škatljicah, vzbujajo druga drugo, vstajajo in padajo, se družijo in razdružijo kakor številke v judovski Kabali. O teh ne govorim. Pri nas so mi pripovedovali, da je neki slovenski šolnik dejal: Vsakdo, ki ne poučuje po tem določenem vzorcu formalnih stopenj, sploh ni pedagog. Vsaka beseda je tu odveč zato, ker je dotičnika prehitela tista veda, na katero se sklicuje. Najbrž pa še tiste docela ne pozna, katero ex cathedra zagovarja.

27. decembra pret. l. je profesor Bežek na občnem zboru „Slovenske Šolske Matice“ zagovarjal „prirodno“ pedagogiko. Povedal je, kar smo že zdavna znali: Herbartovstvo je premagano stališče, mehaniško pojmovanje predstavnih procesov ovrženo. Najbolj značilno je bilo pa to, kar je poudarjal proti koncu. Malikovalstvo metodike in formalnih stopenj se je pri nas Slovencih uveljavilo šele takrat, ko se je na Nemškem že zdavna preživel herbartijanizem. S tem metodiškim aparatom se je starejše učiteljstvo, ki so tudi šolniki po poklicu, disgustiralo. Zato — stran z metodiko; oklenimo se vzgojevalnih načel Stritarjevih, Erjavčevih in drugih — v tem zmislu tudi preuredimo naše ljudskošolske knjige! O tem velja, kar smo že v teh izvajanjih poudarjali. Ni vsaka metodika za vsakega posameznika in tudi ne za vsako dobo. V naših dneh, ko na eni strani prevladuje hladni racionalizem, na drugi pa sentimentalnost, obedve struji brez ciljev in vzorov, je na mestu vzgoja, ki pri izobrazbi srca ne pozabi na sistematiško, toda ne enostransko poučevanje.

F. T.

Občni zbor „Slov. Šolske Matice“ 27. t. m.

Letošnji občni zbor „Slovenske Šolske Matice“ je bil zanimiv v enem pogledu: profesor Bežek je zagovarjal v svojem predavanju nasproti znanstveni pedagogiki prirodno pedagogiko. O tem pozneje. V svojem pozdravnem nagovoru je predsednik, prof. Schreiner povdarjal, da „Šolska Matica“ vzlic temu, da je zgolj literarno društvo in ima izključno kulturni namen, pri občinstvu ni našlo tiste zaslombe, ki ji gré. Nekateri krogi se demonstrativno odstranjajo. Toda naše zaupanje je učiteljstvo, ki bo skrbelo, da se naš narod ohrani. Gospod predsednik končno obžaluje to žalostno dejstvo.

Nato predava profesor Bežek o prirodni pedagogiki. Izvaja, da ima znanstvena pedagogika svoj izvor v Herbartovem modroslovju, ki je pedagogiko postavilo na psihološki in etiški temelj. Kvintesenca te vzgojne metode je predstavnih mehanizem, zgolj matematiško pojmovanje predstavnih procesov. Uveljavil je Herbartov pedagoški sestav Ziller, ki je v analogiji s kulturno-zgodovinskimi stopnjami v kulturnem razvoju človeštva tudi vzgojno metodo postavil na ta tlá. Toda, kakor hitro se je ves Herbartov špekulativni sestav na Nemškem moral vsled svojih notranjih hib umekniti modernejšim sistemom in je v novejši dóbi zavladala Wundtova psihološka šola, je bil izpodmaknjen temelj tudi Herbartovim vzgojnim načelom, ki jih zastopa samo še šola Reinova v Jeni. Moderni psihologi (Lehmann) sami priznavajo, da vse empirijske in špekulativne pridobitve v dušeslovju, zakoni o asocijaciji, razmerje med intelektom in čuvstvom in druga še sedaj več ali manj sporna vprašanja psihološke vede pedagogiki nič ne hasnejo. Tudi formalne stopnje so v novejšem času izgubile svojo

infalibiliteto. Početnik te pedagoške struje, ki se obrača proti vsaki metodiki in nasproti hladnemu intelektualizmu v pedagogiki, poudarja nazorni poduk in vpliv na obrazovalno fantazijo, je na Nemškem R. Hildebrand.

Nato je g. predavatelj v primeri s svojimi prejšnjimi izvajanji nekoliko krajše podal o načelih vzgoje svoje naziranje. Zgolj metodiško poučevanje, ki suženjsko aplicira abstraktna metodiško-psihološka načela na vzgojo, je pogrešeno. Vzgoja je umetnost, metodika pa je za to umetnost to, kar je za pesnika kak kompendij poetike ali dramaturgije. Pač je splošna znanstvena izobrazba za šolnika neobhodno potrebna, metodiška izobrazba pa ne. Metodika znači v šoli nek amerikanizem; češ, zgolj veda je moč, srce in volja pa nič ne veljata. Asocijacijski aparat in formalne stopinje so večali manj balast za pravega šolnika.

Najbolj značilno je bilo pa to, kar je g. Bežek poudarjal proti koncu. Malikovalstvo metodike in formalnih stopinj se je pri nas Slovencih uveljavilo šele takrat, ko se je na Nemškem že zdavna preživel Herbartijanizem. S tem metodiškim aparatom se je starejše učiteljstvo, ki so tudi šolniki po poklicu, odbilo. Zato — stran z metodiko; oklenimo se vzgojevalnih načel Stritarjevih, Erjavčevih in drugih — v tem smislu tudi preuredimo naše ljudsko-šolske knjige!

Predavanju je sledilo živahno odobravanje, da pa se en bloc tem izvajanjem ni moč docela pridružiti, je pri takem vprašanju samoposebi umevno, posebno še zato, ker so izvajanja bila skozinskoz zgolj asertorična. Bil je bolj progmatiški kot disputacijski govor z argumentacijami. Stalna vrednost teh izvajanj je velika: prof. Bežek je pokazal, da je pretirano metodizovanje s pomočjo dostikrat neumevanega znanstvenega psihološkega aparata bolj teoretiške kot praktiške vrednosti. Gotovo je metoda, ki se naslanja izključno na Kant-Herbartov sestav, na zgolj mehaniško pojmovanje psiholoških zakonov, skozinskoz bankerotirala, kakor je Herbartovstvo že zdavno premagano stališče. Da pa vsa metodika ni pogrešna, je ravnotako gotovo; kajti vsak šolnik tudi ni rojen umetnik. To je tudi poudarjal gospod predsednik, prof. Schreiner, ki je obetal o tej stvari stvarno debato na drugem mestu.

Gospod ravnatelj Senekovič poda nato triletno blagajniško poročilo. Dohodki do 27. decembra 1906 so sledeči: Prebitek: 1698 kron 23 v., 1352 udov vplačalo: 5408 K, 1 ud za leto 1907: 4 K, 89 naročnikov: 178 K, prodane knjige 330 K 81 v., darila: 40 K, vsega skupaj: 7679 K 4 v. Izplačano: 699 K 24 v. Gotovine je torej 6979 K 80 v. Nato sledi poročilo tajnikovo in poročilo pregledovalcev računov, kar se vse odobri.

Sledi volitev odbora. Predsednik: prof. Schreiner; obborniki za Kranjsko: gg. Dimnik, Gabršek, Senekovič, Bezjak; za Štajersko Strmšek in Drugovič; za Primorsko in Koroško: Finžgar in Bežek. Namestniki: dr. Ilešič, Mešiček, Apih. Pregledovalci računov: Mahar, dr. Svetina, Hrulc.

Pri slučajnostih predlaga učitelj Luznar, naj „Šolska Matica“ da vse knjige tiskati „Učiteljski Tiskarni“, ki se je v kratkem dasu povzdignila nad vse druge tiskarne. Strmšek je proti temu iz tehniških razlogov, ker ima ta tiskarna toliko dela, da jih baje drugim tiskarnam oddaja. Če bi v tem oziru vezali roke odboru, bo izdajanje knjig zaostajalo, kar povdarja tudi g. predsednik Schreiner. Nadučitelja Perko in Toman pvdarjata, da se učiteljem na deželi godi kakor jagnjetom med volkovi, vsled česar sledi, da se dela morajo oddajati izključno le „Učiteljski Tiskarni“. Nato profesor g. dr. Žmavec občnemu zboru pojasni, da „Šolska Matica“ ni izključno učiteljsko društvo in je vseslovensko društvo, ki si pota do vsega občinstva in vseh stanov ne sme s takimi odijoznimi sklepi zafeziti. Treba je v tem oziru širšega in tolerantnejšega obzorja. „Šolska Matica“ naj vpliva blažilno, in ne le enemu sloju v korist. Tudi ni vseeno, če knjige izhajajo pravočasno ali ne, kakor menita gospoda Perko in Toman. Gordijski vozelj razvozlja g. prof. dr. Ilešič, ki predlaga: Odboru „Šolske Matice“ se naroči, naj vsako leto stopi v dogovor z „Učiteljsko Tiskarno“, da ta oskrbi po možnosti tisek vseh knjig; kar pa jih „Učiteljska Tiskarna ne bo zmogla, te naj se oddajo drugim tiskarnam. Ko je to sprejeto, je zborovanja konec.

Vzgojni smoter pri pouku.

Vsako delo mora imeti gotov smoter. Tako tudi pouk, ki ga moramo smatrati za najvažnejše naše opravilo. Smoter pouka pa mora biti vzgoja; kajti poučevati moramo tako, da obenem tudi vzgajamo. Ta smoter nam je postavil tudi naš šolski zakon:

„Ljudski šoli je naloga, otroke verskonravno vzgajati . . .“ Pred vsem torej vzgoja! Pouk pa smatrajmo za sredstvo vzgojevanja, ki naj bi privedel otroke do plemenitega, odkritega značaja. Potom pouka privedimo nam izročeno mladino do izpolnjevanja verskih, nravnih, državljskih, — obče človeških dolžnosti.

Vsak pouk naj torej teži za tem, da doseže pozornost, mir, pridnost, vztrajnost, ubogljivost, zatajevanje, samotvornost.

Preidimo k posameznim predmetom:

a) Nazorni nauk. Da bode nazorni nauk na otroška srca vzgojno vplival, mora biti njegov smoter: urediti duševno delovanje. Ta smoter se pa ne doseže s suhoparnimi, golimi opisi posameznih predmetov, ampak slediti mora dosedanjemu učenčevemu duševnemu življenju, ki je bilo podvrženo zgolj vnanjim vtiskom in prosti domišljiji, po kateri se je dal voditi. Pouk se mora naslanjati torej na zaklad tistih predstav, ki ga imajo učenci kake šole v svoji lasti.

Nazorni pouk je pa odmerjen nižjim razredom, zato se vtopimo v duševno obzorje naših malih.

Stanovanje, spalnica, kuhinja, veža, sploh vsa hiša, dalje dvorišče, vrt, polje, potok, travnik, gozd itd. so torišča, po katerih se sučejo njih misli,

njih duševno življenje. Toda ne mislim, da bi iz teh krajev iskali predmetov za nazorni nauk, namreč predmetov za ogledavanje in za blebetanje formuliranih stavkov, iščimo rajši pravih, živih predmetov, ki nam jih nudi življenje, in ki imajo v resnici veliko vzgojno moč. Taki so: mati, oče, bratec in sestra, babica, ded, stric, teta; pes, mucka; koklja in piščeta; krava in telek; konjič in žrebe; Le več življenja v šolo! Spomnimo se le na Fr. Levstikovo pesemco „Domače živali“, „Mačka miš in miška“, „Ujeti vrabec“ itd. ki učence kar elektrizujejo! In zakaj? Ker so polne življenja!

b) Jezikovni pouk. Z branjem ne urimo zgolj duševnih zmožnosti, ampak vplivamo tudi na srce učencev. Knjižnice so neprecenljiv zaklad vsake šole. Najbolj vzgojevalne so pripovedke in pravljice. Biti pa morajo brez vsakih hib, ker za otroke je najboljše komaj dovolj dobro. Vsaka pravljica, pripovedka ali pa povest imej nauk ali jedro, ki nehote sili k posnemanju. Kolikor mogoče naj odgovarjajo resnični možnosti. V potu obraza skovane in neverjetne zgreše svoj namen in ne silijo učencev k posnemanju ali izogibanju nepoštenih dejanj. Po vsebini sorodni sestavki si naj sledé. In končno naj se jim priklopi kak jedrnat pregovor kot vodilo ali pravilo za življenje.

Še večjo vzgojno moč kakor proza ima poezija — dar z neba! Pred vsem vpliva poezija mogočno na voljo in na čuvstvovanje.

Poezija nas navdušuje za vse lepo, vzvišeno; vzbuja v nas ljubezen do bližnjega, do stvarnika, do človeštva sploh, do prirode.

Poezija vzbuja in goji tudi ljubezen do naše mile domovine in neti v nas sovraštvo do vsakršne zlobe. Lirika vzbuja čuvstvovanje, epika vpliva na voljo, dramatika pa oboje skupaj ter vodi voljo do dejanja ali pa nas odvrta in straši pred njim.

S pesmicami zbudamo pri učencih ljubezen do staršev, siromakov, živalic. Naj jih le nekaj navedem: „Prvo jabolko“, „Siromak“, „Taščica“, „Deček in metulj“, „Deček in psiček“. Pesmice nam nudijo orodje, da se bojimo proti raznim nelepim lastnostim; lakomnosti, neusmiljenosti napuhu: „Lakomni pes“, „Sirovež“, „Sraka in pav“ itd.

Tudi spisje je velikega vzgojnega pomena, ker nam služi v to, da spravimo vsebino raznih berilnih sestavkov ali pa posameznih kratic: misli, nauke, v lepo harmonično razporedbo. Tudi z opisi prirode, prirodnih zakonov, raznih življenskih dogodkov, zgodovine — močno vplivamo na srce.

c) Realije. Zemljepisje in zgodovina imata jako mnogo vzgojnih momentov. Naštejmo le nekatere: zburjanje ljubezni do domovine, do svojega jezika; zburjanje in gojitev spoštovanja do vladarske rodovine. Zgodovina nam kaže potrebo raznih stanov; vodi nas k spoštovanju avtoritete; vodi učence k spoznavanju o potrebi davkov; uči spoznavati razne dobrodelne naprave: šole, cerkve, bolnišnice, norišnice, zavarovalnice, hranilnice itd., kar je vse velikega socialnega pomena. Zgodovina nas pa zlasti še uči preteklosti in s tem nam kaže pot, kako nam je živeti; uči nas, da slaba dejanja zadenejo kazni. V zgodovini iščimo zgledov junaštva, požrtvovalnosti za občni blagor, zvestobe do vladarja in domovine.

Tudi prirodo-pisje ima mnogo vzgojnega vpliva. Brez prirodo-pisja bi nam bilo težko tolmačiti razne prilike in abstraktne pojme. Čemu bi primerjali nedolžnost, če ne bi imeli lilije? Čemu ponižnost, če ne bi imeli vijolice? Kaj bi primerjali z zvitostjo, ko bi ne imeli lisice?

Kje bi iskali zgledov marljivosti in pridnosti, če ne bi imeli čebel in mravelj? Kaj bi bila srčnost brez leva itd.? Kakšno bi moralo biti neki v šoli na spomlad brez zvončkov, kukavice in lastavice! Kaj bi bilo poletje brez košnje in žetve, jesen brez sadja in trgatve, zima brez snega in ledu? Šola, ki se ne ozira na te navedene točke, je brez življenja. S prirodo-pisjem pa gojimo tudi sočutje. Trpinčenje živali, lomljenje drevesec, teptanje cvetlic in druge take nelepe lastnosti odvrčamo s prirodo-pisjem, ako ga umno gojimo.

S prirodo-pisjem gojimo v učencih ljubezen do narave, ki se končno tudi dejansko pokaže v gojenju živali, drevesec, cvetlic, čebel itd. Prirodo-slovje pa dovede človeka do spoznanja, kako moder mora biti Bog, ki je dal naravi take moči in zakone. Po njih spoznavamo njegovo veličanstvo in vsemogočnost. S prirodoslovjem pa tudi preganjamo praznoverje. Preiskujoč naravne zakone, uvidevamo svojo duševno omejenost, ki nas vodi k ponižnosti, a z druge strani nas navdaja zopet nekak ponos, da je ravno človek v to poklican, da preiskuje skrivnost narave ter nje zakone vodi v svojo lastno korist.

d) Petje. Petje — je izraz notranjosti, izraz srca. S petjem izražamo svoja notranja čustva. Šola brez petja je podobna drevesu brez listja in cvetja. Petje blaži in kroti strasti. Prav pravi pesnik: „Wo man singt, da lass dich ruhig nieder, böse Menschen haben keine Lieder.“

Risanje. Da je otrokom prirojeno lepočutje, nam ni treba še posebej dokazovati. Naloga risanja je, to prirojeno lastnost gojiti in razvijati. Risanje nas usposablja predstaviti nazorno z roko to, kar z očesom vidimo.

ln slednjič še telovadba! Res, da je namen telovadbe pred vsem telesni razvoj, a trdim, da je tudi telovadba vzgojnega pomena. Učenci si s telovadbo bistrijo um, vadijo se zanašati se le na svojo lastno moč, goje odločnost volje, vzbuja se jim srčnost, in kar je še večje važnosti, uče se reda, točnosti in pokorščine.

Od učitelja je odvisno, da umno povzame, kar je v posameznih predmetih blažilnega vzgojevalnega in je vtisne duhu svojih učencev. Tako bode preko razuma našel pot do srca in vzgojil prave značaje.

Ivan Štrukelj.

Katehetsko gibanje na Hrvaškem.

Glede zanimanja in delovanja na katehetskem polju nas Hrvatje dokaj prekašajo. Imeli so že sedem katehetskih sestankov, izdajajo posebno katehetsko knjižnico (doslej 6 knjig) in snujejo zdaj katehetsko društvo. Sicer se glede metode pri verouku pojavljajo razni nazori in razne struje in vsled tega se na sestankih včasih razvije živahna polemika. A prav ta polemika budi zanimanje za predmet in navaja k temeljitejšim študijam. Poleg

„starih“, ki se drže besedne razlage ali analize katekizmovega teksta, je našla nova monakovska psihološka metoda mnogo privrženecv. Razširja jo zlasti g. Ferdinand Heffler, glavni učitelj vere in metodike. V svojih pedagoških delih (Pobjeda psihološke metode, Rukovod, Metodika) odločno zagovarja načela Monakovcev in si je pridobil zlasti med mlajšimi duhovniki lepo število somišljenikov in sotrudnikov. Nam se sicer zdi, da nasprotniki, kakor tudi privrženci nove metode, brez potrebe poostrujejo konflikt, ker sodimo o preporni točki veliko hladnejše. A to je pripisovati živahnejšemu temperamentu naših bratov Hrvatov.

Povodom zadnjega katehetskega sestanka in snujočega se katehetskega društva je izdal g. Heffler posebno knjigo: „Nekoje misli prigodom obdržavanja VII. katehetskog sastanka i osnivanja hrvatskog katehetskog društva.“ Pisatelj se bavi v tej knjigi zlasti z vprašanjem, kako dvigniti veronauk in ga prilagoditi modernim potrebam. Ker se prav zdaj snuje tudi pri nas katehetsko društvo, ki si bode zastavilo isto nalogo, zato ne bode odveč, ako tu podamo glavne misli g. pisatelja.

V prvih treh poglavjih opisuje g. Heffler zmago psihološke metode na solnograškem katehetskem tečaju l. 1903, strujo „starih“ in „mladih“ na Hrvaškem in zavrača nekatere ugovore proti psihološki metodi. Stvari, ki jih tu razpravlja, se tičejo bolj hrvaških razmer. A zanimivejši so njegovi nazori o „pripravi in usposobljenju za katehetsko službovanje.“ Pisatelj tu priporoča reformo katehetskega pouka v bogoslovju. *P e d a g o g i k a*, ki se sicer že poučuje en semester v četrtem letniku, naj bi se prestavila v tretji letnik, učila oba semestra in naj bi se ozirala zlasti na novejšje rezultate. Poleg splošne pedagogike pa naj bi se predavala tudi nje zgodovina, dalje splošna didaktika in posebna ali katehetska metodika. Hospitacije pri nastopih svojega profesorja ali kakega kateheta naj bi bogoslovcem pokazale, kako je treba uporabljati splošna načela pri veronauku. Istemu namenu naj bi služili nastopi bogoslovcev samih. — Za daljno izobrazbo katehetov priporoča katehetske tečaje, o katerih piše: „Povsod, kjer se je tak katehetski tečaj vršil, je enako dobro uspel. Monakovo, Dunaj, Solnograd so krajevno tako oddaljeni, da se duhovstvo onih škofij malo pozna med seboj. Vendar se kaže povsod isti pojav, povsod animirano razpoloženje in navdušenje udeležnikov tečaja. Iz splošnih učinkov smemo sklepati na splošne vzroke. Povsod se kaže potreba izpopolniti katehetsko znanje. Mesto: Monakovo — Dunaj — Solnograd recimo: Zagreb — Ljubljana — Sarajevo. Uspeh bode tudi pri nas sijajen.“ Da se poglobi katehetsko znanje, priporoča pisatelj tudi preosnovo katehetskih izpitov za veroučitelje na srednjih in ljudskih šolah. Predmet izpita ne sme biti le veronauk, temuč tudi znanje pedagogike, didaktike in zgodovina pedagogike.

Obširno razpravlja g. Heffler o nalogah katehetskega društva. Društvo mora razvijati svojo delavnost tam, kjer je največja potreba in ta je dandanes: prilagoditi veronauk zahtevam našega časa. Med te zahteve šteje posebno preureditev katekizma, ki je v sedanjem sestavu za otroke pretežak in zahteva preveč memoriranja.

Prijetno nas je iznenadil poziv, naj se novo katehetsko društvo ozira tudi na Slovence. G. Heffler piše: „Velika i častna zadaća katehetskoga društva bit će i ta, da k sebi privuče i braću Slovence. Oni imadu vanredno vrsnih katehetičkih sila, koje treba svekaku sklonuti, da se s nama uhvate u kolo, da tako združenim silama postignemo ono, što niti oni, niti mi sami ne bismo mogli, da pobučimo na katehetičnom polju. Lako Nijemcima! Oni su velik narod, imadu bogatu kulturu. Mi Hrvati i Slovenci zajedno smo malen narod, a pocijepani možemo na katehetičnom polju uči niti malo ili ništa. Treba dakle, da nas ujedini „katehetsko društvo.“ Spajat će nas bar jedna kulturna spona“.

Prepričani smo, da bode ta poziv iz bratskega naroda našel med Slovenci vesel odmev. Slovenci sicer snujemo prav sedaj svoje katehetsko društvo, ker so razmere veroučiteljev pri nas drugačne kakor na Hrvaškem, a vendar bodemo s skupnimi katehetskimi sestanki in tečaji tem ložje izvrševali svoje naloge.

O p o m b a u r e d n i š t v a. Pravkar nam je doposlal dr. L. Jambrekovič, predsednik pripravljalnega odbora, prijazno vabilo na ustanovni shod hrvatskega katehetskega društva, ki se vrši 31. prosinca v Zagrebu. Ko objavljamo to vabilo, želimo hkrati novemu društvu, da krepko raste in se razvija v čast božjo in blagor milega naroda. G.

Dopisi.

Iz Idrije. Idrijska podružnica „Slo-m-škove zveze“ je priredila v četrtek 10. t. m. svoje zborovanje v Spodnji Idriji. Vkljub slabemu vremenu se nas je zbralo precej lepo število. V izbornu sestavljenem poročilu nam je pri zborovanju podal g. M. Zevnik jasno sliko o žalostnih posledicah, ki jih more povzročiti v državi in družini ova, od naših nasprotnikov toli hvaljena svobodna šola. Predavanju je sledila živahna razprava. G. katehet F. Oswald je dodal izvajanjem g. predavatelja še sestav svobodne šole in vzroke, zakaj naši nasprotniki toli streme po ustanovitvi take šole. Zvito namreč le trde, da ima svobodna šola le namen, popolnoma otresti se duhovskega upliva, a za tem tiči edinole stremljenje, v otroških srcih zamoriti vero v Boga ter na ta način vzgojiti popolnoma brezversko družbo.

Torej ne duhovščini, ampak katoliški veri je napovedala boj svobodna šola. Ko je bil razgovor o referatu končan, smo še določili kraj prih. zborovanja. Dne 2. majnika se zopet snidemo in sicer na Gorah.

Potrebni okrepčila, smo se nato podali v gostoljubne prostore g. A. Svetličiča. Tu se je razvila zares domača zabava. Duhovni, starši in učitelji smo se prijateljsko razgovarjali o naših težnjah in o vzgoji nam izročene mladine. Seveda tudi ni manjkalo napitnic in petja. Naša zborovanja kažejo, kako ničeva je trditev naših naprednih tovarišev, da duhovnik in učitelj ne moreta živeti v složnosti. Torej pridite se k nam učiti in prepričali se bode, da so nam duhovniki bolj odkriti prijatelji kakor marsikdo drugi, ki ima prijateljstvo le na jeziku, a v srcu pa goji le zaničevanje do trpečega učitelja.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:)

Za nadučitelja v Štrekljencu je imenovan definitivni učitelj g. Franc Pirc v Petrovi vasi; za definitivno učiteljico ravnotam supletinja ga Frančiška Pirc-Zey v Semiču. Definitivni učiteljici sta postali provizorični učiteljici gdč. Ljudmila Kapus v Kropi in gdč. Lucija Trampuš v Vrbovem. Premesčena sta nadučitelja g. Ivan Bezeljak v Hotedršici v Št. Vid pri Cerknici in g. Ivan Vuga v Šmihelu pri Nadanjem selu kot učitelj na Planino pri Vipavi. Za učiteljico v Loškem potoku je imenovana gdč. Dostal iz Dobrepolj.

(Štajersko:) Stalno je nameščena časna učiteljica gdč. Marija Jurko v Artičah (okraj Brežice). Na meščanski šoli v Mariboru je nastavljena kot učiteljica gdč. Izabela Sark, doslej na lj. šoli v Laškem. Za nadučitelja v Brežice pride g. Franc Brence iz Št. Vida pri Ptuj, kot učitelj v Mozirje g. Karol Mayer iz Šmarjete ob Pesnici, v Kostričnici pa okrajni pomožni učitelj g. Ivan Ozmeč. Nadučiteljem na ljudski šoli v Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu je imenovan g. Ivan Mohorko. Kot učiteljice ženskih ročnih del so nastavljene: Friderika Gnus v Turjem, Marijana Meško v Selah, Marija Paulšek v Račjem in Mat. Stoklas v Št. Andreju pri Leskovcu. Prestavljena sta učitelj g. Ivan Napast iz Gala v Radvanje in učiteljica Ter. Sajovic iz Št. Vida pri Grobelnem v Št. Lovrenc n. Prožinom.

(Koroško:) Za definitivne učitelje ozir. učiteljice so imenovani: Podučitelj g. Tomaž Blüml v Malesticah, g. Josip Pollak v Kostanjah, g. Fran Hrovat v Št. Janžu na Mostiču, podučiteljica gdč. Josipina Zamper v Bistrici ob Dravi in gdč. Marijana Ribič v Vratih.

Razpisane učiteljske službe. (Kranjsko:)

Na dvorazrednici v Hotedršici je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 20. januarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Logatcu. — Na dvorazrednici v Nadanjem selu je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 20. januarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni. — Na dvorazrednici v Šmihelu pri Šent Petru je popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 22. januarja 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Postojni.

(Štajersko:) Na štirirazrednici pri Sv. Urbanu je stalno popolniti učiteljsko mesto z dohodki po III. krajnem razredu in s prosta izbo. Prošnje do 15. januarja 1907 na krajni šolski svet pri Sv. Urbanu blizu Ptuja. — Na štirirazrednici v Št. Juriju ob Taboru je stalno popolniti mesto nadučitelja z dohodki po III. krajnem razredu. Na enorazrednici v Žusemu je stalno popolniti mesto šol. vodje z dohodki po II. krajnem razredu. Na štirirazrednici v Polzeli, II. krajni razred, na petrazrednici na Ponikvi, III. krajni razred, na dvorazrednici pri Sv. Emi, II. krajni razred, na dvorazrednici na Kalobji, II. krajni razred in na petrazrednici v Trbovlje — Vode, II. krajni razred je stalno popolniti po eno mesto učitelja, oziroma učiteljice. Prošnje do 15. januarja 1907 na dotični krajni šolski svet.

Krajnim šolskim nadzornikom

za bodočo triletno dobo je imenoval c. kr. okr. šol. svet v Postojni sledeče gg. Budanje: J. Ferjančič, posestnik; Bukovje: Fr. Mayer, logar; Col: And. Rovnan, posestnik; Dolenja vas: Franc Može, posestnik; Dolenji Zemon: And. Samsa, posestnik; Erzelj: Josip Volk, posestnik; Goče: Fr. Vidrih, posest.; Harije: Jos. Cetin, posestnik; Hreno-

vice: Iv. Zupan, župnik; Hruševje: Iv. Debevec, župan; Juršče: Al. Pehani, župnik; Knežak: Al. Urbančič, trgovec; Košana: Iv. Hladnik, župnik; Lozice: Ivan Klemen, župnik; Matenja vas: G. Großman, učitelj v. p.; Nandanje selo: Ivan Kaluža, posestnik; Orehek: An. Križaj, posestnik; Ostrožno brdo: Fran Maslo, posestnik; Št. Peter: Jos. Mankoč, trgovec; Planina: Iv. Manč, posestnik; Podkraj: Gr. Trkman, posestnik; Podraga: F. Žgur, trgovec; Podstenje: dr. J. Kržišnik, dekan; Postojna: Fr. Gornik, dekan; Prem: Val Repinc, posestnik, Razdrto: Fil. Kavčič, posestnik; Senožeče: Ignac Okorn, župnik; Slap: Gašper Petrič, posestnik; Slavina: M. Prijatelj, župnik; Studeno: And. Miklavčič, posestnik; Suhorje: A. Volk, posestnik; Šambije: dr. J. Kržišnik, dekan; Šturje: Ivan Šapla, hotelir; Trnje: Ivan Bergoč, trgovec; Trnovo: M. Zarnik, nadučitelj v. p.; Ubeljsko: Iv. Zupan, župnik; Ustje: J. Čermelj, posestnik; Št. Vid: Fr. Kavčič, poštar; Vipava: M. Erjavec, dekan; Vrabče: M. Suša, posestnik; Vrbovo: J. Logar, posestnik; Vreme: Iv. Škerjanec, župnik; Vrhpolje: H. Dejak, župnik; Zagorje: Fr. Groznik, župnik.

Nove enorazrednice v tolminskem okraju se ustanove v Borjani, Stržišču, Orehku, Starem selu in Novakih.

Avanzovanje v tolminskem okraju. V I. plačilni razred se pomaknejo: Josip Rakovšek, Anton Stres, Franc Uršič, Viktor Vuga, Andrej Sattler in Ljudmila Mesar; v II. plačilni razred pa: Berta Pavliček.

V začasni pokoj je stopila nadučiteljica gdč. Ernestina Clarici v Kočevju — V pokoj je stopil znani dolgoletni profesor zgodovine na mariborski gimnaziji g. Fran Horak.

Avanzma učiteljstva goriškega okraja. V I. plačilni razred se pomaknejo gg: Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu; Leopold Pavlin, nadučitelj v Sovodnjah; Franc Leban, učitelj na Trnovem pri Gorici; Josip Šušmelj, učitelj v Ravnici; Anton Možina, učitelj na Brjah; gdč. Ida Vergna, učiteljica v Št. Andrežu in Franja Krajnik, učiteljica v Kanalu. V II. plačilni razred se pomaknejo gg: Karol Filipič, učitelj v Kalu; Josip Ceschia, učitelj v Podgori; Pavel Plesničar in Josip Bric, učitelja v Rihembergu; Josip Drovenik, učitelj v Renčah; Alojzij Gorjup, učitelj na Vrhu pri Kanalu; Franc Zorn, učitelj v Vrtovinu; Ivan Kunč, učitelj v Kalu; Lad Likar, učitelj v Ozeljanu; gdč. Zofija Plesničar, učiteljica v Sv. Križu; Cecilija Fajgelj, učiteljica v Šempasu; Olga Prinčič, učiteljica v Cerovem; Jadviga Strel, učiteljica na Lokvah.

Dopust do 1. aprila 1907. je radi boleznj dobil g. Ivan Malnarič, nadučitelj pri Sv. Križu pri Kostanjevici. — Do konca prvega semestra je dobil dopust g. Franc Vilhar, učitelj voditelj v Kronbergu.

Pri okrajni učiteljski konferenci postojnskega okraja se bodo obravnavale sledeče teme: 1. „Bistvo in posledice gluhonemnosti in sredstva za izobrazbo gluhonemnih otrok.“ Poroča eden učiteljev gluhonemnice v Ljubljani. 2. „Kaj je vzrok spešnega pouka v spisju v nekaterih ljudskih šolah? Katera sredstva naj se uporabljajo, da se trajno izboljša ta pouk?“ To nalogo morajo izdelati vsi učitelji in vse učiteljice okraja. Referenta določi c. kr. okr. šol. nadzornik na dan skupščine. 3. Učna slika iz zemljepisja: „Od Vipave do Ljubljane“, praktiški nastop nadučitelja Adolfa Sadarja iz Budanj.

Sedemdesetletnico svojega rojstva je dne 13. decembra l. l. praznovala gospa Julija Moos, upokojena nadučiteljica v Ljubljani.

Osebnosti. G. Matiji Šumerju, nadučitelju v Št. Vidu pri Šmarju, je deželni šolski svet štajerski povodom zaprosene upokojitve izrekel svoje priznanje za njegovo izredno zaslužno učiteljsko delovanje. — Učitelj verouka gosp. dr. Mihael Opekca je imenoven definitivnim ter se mu je priznal naslov profesor — G. Baltazar Baebler je potrjen za pravega učitelja na mestni realki v Idriji.

Pravico javnosti sta dobila II. razred gimnazije v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu in VI. razred mestne realke v Idriji.

Tečaj za meščanske učitelje. C. kr. naučno ministrstvo je dovolilo, da bo v šolskem letu 1908/9 n. c. k. učiteljišču v Ljubljani tečaj za meščanske učitelje za pedagogiko, nemški in slovenski jezik, zemljepis in zgodovino.

Umrli je v Ljubljani ruski državni svetnik dr. Vinko pl. Šercl, rodom Čeh iz Prage, upokojeni vseučiliški profesor. Pokojni je bil zmožen 45 jezikov v govoru in deloma tudi v pisavi. — Dne 8. decembra 1906. je umrl v Žalcu nadučitelj g. Franc Pečovnik. — V Studenicah pri Mariboru je umrl dne 13. decembra 1906 upokojeni učitelj Franc Snuderl. — V Št. Pavlu na Koroškem je dne 24. decembra 1906 umrl prof. pater dr. Adalbert Viehhauser, star 76 let. Umrli je bil tudi vitez Franc Jožefovega reda.

Slovenska Šolska Matica. Odborove seje „Slovenske Šolske Maticе“, dne 27. decembra 1906 ob 1/2 11. uri dopoldne v konferenčni sobi c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani so se udeležili: predsednik Henrik Schreiner in odborniki: dr. J. Bezjak, V. Bežek, Jakob

Dimnik, Fr. Finžgar, Fr. Gabršek, Andr. Senekovič in Al. Strmšek, dalje urednika: dr. Fr. Ilešič in dr. Jos. Tominšek.

I. Predsednik pozdravlja navzoče in omenja, da je odboru potekla triletna doba, za katero je bil izvoljen. Odborovo delovanje je bilo v tej dobi prav uspešno; storilo se je, kar se je moglo.

Dalje naznanja, da je odredil, da se ponatisne iz letošnjega Letopisa 300 izvodov „Javnega telovadnega nastopa“ in 200 izvodov „O pouku latinskega jezika“ ter da priobči „Društvo slovenskih profesorjev“ v letošnjem Letopisu svoji „Letno izvestje“, ki ga bo pa samo plačalo.

Odbor vzame te odredbe odobrilo na znanje.

II. Tajnik Fr. Gabršek prebere zapisnik zadnje odborove seje z dne 28. oktobra 1906, ki se odobri. Pravtako se odobri tajnikovo poročilo o kurentnih rešitvah izza zadnje odborove seje.

Sklene se, da je naprositi dr. Josipa Mantuanija na Dunaju, da prevzame poverjenišтво za Dunaj.

III. Blagajnik Andrej Senekovič poroča o denarnem stanju. Iz l. 1903 je preostanka 12'38 K iz l. 1904 473'15 K, iz l. 1905. pa 1698'23 K. Ustanovnina znaša 1857'50 K. Dozdaj je na razpolago 6979'80 K. Spominskih listov se je prodalo 7100 izvodov; dobička je bilo pri njih 154'63 K. Navodilo k Črnivčevi I. Računici kaže primanjkljaja 295'69 K.

Računski presojevalci so pregledali vse blagajniške knjige in priloge ter našli vse v redu.

IV. Predsednik naznanja, da je spisal Fr. Brinar „Zgodovinsko ucno snov za učence“, ki jo namerava izdati „Slovenska Šolska Matica“. Sklene se, da bosta rokopies ocenila do konca februarja 1907 gg. V. Bežek in dr. Jos. Tominšek.

V. Določijo se nagrade za l. 1906.: funkcionarjem kakor lani, pisateljem in urednikom kakor dozdam, autorju „Javnega telovadnega nastopa“ 35 K, prelagatelju pa 25 K.

VI. Za III. občni zbor popoldne dne 27. decembra 1906 se ukrene, kar je še treba. Odboru ni bil priposlan noben samostalni predlog.

VII. Knjige za l. 1906 so že dotiskane in se začno razpošiljati takoj po Novem letu. Časopisom in društvom, ki se jim

pošiljajo knjige, se pošljejo s prošnjo, da v zameno pošiljajo odboru svoje proizvode.

Sklene se, da se zanaprej pošiljajo knjige tudi vseučiliškim knjižnicam v Gradcu, na Dunaju, v Pragi (češki in nemški) in v Zagrebu ter naslednjim društvom: Matici moravski v Brnu, Matici sorbski v Budišinu, Matici hrvaški v Zagrebu, Češkemu muzeju v Pragi, Češki akademiji v Pragi, Zgodovinskemu društvu v Mariboru in uredništvu Voditelja v Mariboru.

Drobtine.

Slovensko katehetsko društvo.

Kakor čujemo, se že vrše posvetovanja glede ustanovitve „Slov. katehetskega društva“. Pripravljalni odbor, ki ga je zasnoval ljubljanski katehet č. g. Janez Smrekar, je imel že več sej, pri katerih se je sklepalo o pravih novega društva. V kratkem bodo pravila predložena deželni vladi v potrdilo. Potem bode sklican osnovalni shod. Novo društvo radostno pozdravljamo?

„**Slomškova Zveza**“. Odborova seja je bila 27. decembra. Sklenilo se je, da bodo nekateri člani predavali v izobraževalnih društvih o vprašanih, ki zadevajo šolo in vzgojo. S tem se bode najlažje dosegel namen, ki si ga stavijo „rodbinski večeri“. Prihodnji občni zbor se ima vršiti meseca septembra.

Štatistiko učencev na obrtno-nadaljevalnih in pripravljalnih šolah na Kranjskem v šolskem letu 1905/6 pripravlja „Sl. Trgov. Vestnik“. Številke so sledeče: obrtna nadaljevalnica na I. c. kr. višji realki v Ljubljani je imela 277, obrtna pripravljalnica na I mestni deški ljudski šoli 96, na II. 92, na III. 88 učencev. — Obrtna nadaljevalna šola na Bledu pa 30, v Cirknici 27, v Kamniku

50, v Kočevju 68, v Kranju 99, v Krškem 31, v Metliki 36, v Novem mestu 86, v Postojni 31, v Radovljici 34, v Ribnici 32, v Škofji Loki 50, v Šmartnem 38, v Trzinu 78, v Št. Vidu nad Ljubljano 130, v Zagorju Toplicah 71, v Idriji 56 učencev.

Srednje šole v Avstriji. Letos je v Avstriji 244 gimnazij in realnih gimnazij, realk je 131. Gimnazijskih dijakov in dijakinj je 87.464, realčanov 45.165, srednješolcev sploh pa 132.629. Čeških gimnazij je 35 na Češkem, 16 na Moravskem, 1 v Šleziji, realk imajo Čehi na Češkem 25, na Moravskem 16, v Šleziji nobene; v Šleziji je ena poljska, v Galiciji 42 poljskih gimnazij in 11 poljskih realk. Ruskih gimnazij je 5 v Galiciji, realke nobene. Slovenci nimamo nobene čisto slovenske gimnazije in nobene realke Srbsko hrvaških gimnazij je pet, 1 v Istri, 4 v Dalmaciji in 1 realka v Dalmaciji. Nemških gimnazij je 121, realk 43. italijanskih gimnazij je 6, realke 4, čistih rumunskih srednjih šol ni. Utravistiških gimnazij je 12, na Kranjskem in Štajerskem nemškoslovenske, v Bukovini nemško-rumunske in nemško-ruske, utravistična realka je ena.

Plemenit mož. Meseca decembra l. l. je umrl v Budimpešti 80 letni dr. Franc Gerlach, ki je svoj čas promoviral sub auspiciis regis in je bil trikratni doktor. Po Budimpešti je hodil oblečen v cunje. Stanovanja ni imel, ter je spal po čakalnicah, v zadnji čas pa v neki duplini poštnega poslopja. Živel je le od vode in kruha. Krajcarje, ki jih je naberačil, poslal je papežu. Začetkom decembra so tega čudaka našli nezavestnega na cesti ter so ga prepeljali v bolnico, kjer je umrl. Pri njem so našli 230.000 kron, ki jih je določil za zgradbo vaških šol.

Židovsko gimnazijo nameravajo ustanoviti v Budimpešti.

Šolsko društvo „Macierz Polska“ v poljskem kraljestvu se hitro razvija. Sedaj ima že 800 podružnic z 200 000 udi. V društvenih zasebnih šolah se poučuje 75.000 poljskih otrok s kmetov in mest.

O ustanovitvi podružnice nemškega „Schulvereina“ v Hrastniku prinaša uvodni članek „Deutsche Wacht“. Na ustanovnem shodu je govoril učitelj Aistrih. K podružnici je pristopilo 70 članov.

Laiška šola na Angleškem propadla. Znano je, da je pred časom angleška nižja poslanska zbornica sprejela vladno predlogo, ki določa na Angleškem nekonfesionalno šolo. Seveda ta določba na Angleškem, kjer je verski čut nenavadno poglobljen, ni to, kar je laiška šola na Francoskem, vendar pa je višja zbornica izpremenila novo šolsko postavo s tem, da je zavrgla nekonfesionalno šolo. Spodnja zbornica pa se o izpremenjeni vrnjeni šolski postavi niti posvetovati ni hotela, ampak je izpremembe višje zbornice en bloc zavrnila. Nato je višja zbornica na predlog lorda Lansdovna sklenila, vztrajati na svoji izpremembi, kar po angleškem ustavnem pravu pomenja,

da je postava padla. Torej z brezversko šolo na Angleškem ne bo nič.

100.000 kron za lačne učence. Dunajski občinski svet je daroval 100 tisoč kron za učence, ki trpe lakoto.

Latinske črke pri Japoncih. Ker se tujci težko priučijo japonskim črkam, je sestavila japonska vlada posebno komisijo, ki je sklenila uvesti latinske črke v japonsko pismo.

Šolska molitev na deželni realki v Pazinu. Učiteljsko osebje realke v Pazinu se je uprlo razun ravnatelja in kateheta molitvi pred poukom in po njem. V ta namen se je obrnilo do najvišje deželne šolske oblasti, ki pa je predlog odbila. Učiteljsko osebje pa še noče odnehati.

Učitelj obsojen, ker je razžalil učenca. Na severnem Češkem je bil od okrajnega sodišča obsojen neki učitelj, na 48 urni zapor, ker je dejal učencu „lump“. Učitelj se je proti razsodbi pritožil.

Pouk analfabetov. V Zagrebu se je ustanovilo „Društvo hrv. vseuč. gradjana za pouku analfabeta u Zagrebu.“ To društvo si je postavilo nalogo, razširjati idejo narodne prosvete po vseh krajih hrvaške domovine. To se da provesti edino z okrajnimi in krajevnimi organizacijami za odpravo analfabetizma in širjenje ljudske prosvete. Take organizacije, v katerih bi se morala zbrati vsa inteligenca, seveda na čelu najuglednejši ljudje okraja, imele bi v svojem okraju propagirati idejo boja proti analfabetizmu; ona bi ustanavljala in vzdrževala učne tečaje in na ta način na deželi podpirala delovanje osrednjega društva v Zagrebu.

Poljska „Šolska Matica“ šteje sedaj 800 podružnic z 200.000 člani. — Njene šole obiskuje 75.000 otrok.

Šole češke „Šolske Matice“ obiskuje 12.045 čeških otrok.

Skrb za zobe pri otrocih. Na mnogih krajih so že uvedli zobozdravnike v ljudsko šolo; le v Avstriji treba šele prišeti s to zadevo. V Nemčiji sta v tem oziru pohvaliti dve mesti: Štrasburg in Mülhausen. V prvem mestu je mestni svet dovolil za šolske zobozdravnike letnih 6400 mark. Od 1. oktobra 1904. do 1. oktobra 1905. je bilo tam 6828 otrok brezplačno zobozdravniško zdravljenih. Pri šolskem pouku poučujejo o pametnem negovanju zob. V Mülhausenu so otvorili v oktobru lanskega leta šolsko zobno kliniko, ki stane na leto 13.000 mark. Prva zobozdravniška preiskavanja so pokazala, kako opravičena je zobozdravniška skrb za zanemarjene zobe: od 9524 učecev jih je imelo le 41 zdravo zobovje. V Darmštadu obstoji od leta 1902. šolska zobozdravniška klinika; vsaj šolske otroke tam redno preiskujejo.

Učenec s slabimi zobmi zaostane v hranitvi in je bolj izpostavljen nevarnostim boleznim — kakor pa otrok z zdravim zobovjem. Štastika izpričuje to v veliki meri. — V Štrasburgu, kjer že nekaj let opazujejo zobovje šolskih otrok, je bilo leta 1902. od zdravnikov preiskanih 10.661 šolskih otrok v dobi 8 do 14 let. Med njimi je imelo le 165 zdravo zobovje! Skupna vsota zob, ki bi morala biti, je znašala 252.552, od te vsote je bilo pa samo 170.042, t. j. 67,3 odstotkov, in 121.566, t. j. 48,1 odstotka, torej še polovica ne zdravih. Lansko leto sta bili od vseh onih zob, ki bi morali biti pri učencih, dve tretjini bolni ali jih pa sploh ni bilo. Uspehe teh raziskavanj so sporočali staršem. Negovanje zob se s tem le še pospešuje, da prihajajo otroci v zobozdravniško kliniko, kjer jih zdravijo brezplačno. V pretečenem letu so ozdravili na ta način 1076 otrok v zobozdravniški kliniki, za

229 več od prejšnjega leta. 2989 so jim izruvali in 145 pa plombirali. Štrasburški občinski zastop je uspeh teh raziskavanj tako uvaževal, da je nastanil zobozdravnika kot šolskega zdravnika.

V Štrasburgu so izročili otrokom tudi lističe s sledečimi dvanajst pravili o negovanju otroških zob:

1. Otrok v starosti dveh let in pol ima 20 zob.

2. V šestem letu se prikaže od zadaj v ustih prvi stalni kočnik.

3. Od 7.—14. leta traja izmenjava zob.

4. V dvanajstem letu pride drugi veliki kočnik, v osemnajstem do štiridesetem letu tako zvani „zob modrosti“.

5. Zdravi zobje so potrebni za želodec in za zdravje celega telesa.

6. Mlečnjaki imajo za otroka enako vrednost kakor stalni zobje za odrasle osebe.

7. Že izza mladih nog treba vsak dan vse zobe zjutraj in zvečer skrbno in temeljito očistiti.

8. Vsako leto jih mora zobozdravnik enkrat preiskati.

9. Kakorhitro zbole zobje, jih je treba napolniti (plombirati), še preden se prično bolečine.

10. Zdravi mlečnjaki so temeljni pogoj zdravim stalnim zobem.

11. Da se ohrani zdrava ustna duplina, treba iztrebiti vse korenine, ki se ne dajo plombirati.

12. Ohraniti je treba lastne zobe, ker so umetni zobje le pripomoček.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta je imelo 27. decembra v Ljubljani svoj občni zbor. Iz poročila se vidi, da je društvo storilo velik korak v dosego svojega namena. Rajni učitelj Traven je volil društvu približno 11.000 K, tako da znaša društveno premoženje sedaj 54.500 kron. Društvo šteje sedaj

354 članov (Štajercev 85). Nadučitelj Žirovnik je prepustil društvu čisti dobiček, ki ga bode dala njegova zbirka 30 narodnih pesmi, namenjenih mladini. Učitelj Šega predlaga, naj odbor takoj prične s proučevanjem načrtov za zgradbo konvikta, in naj se obrne na ljubljansko občino radi prostora, katerega je ista svoječasnno obljubila. Prouči naj tudi podobne naprave „Učiteljskega doma“ v Zagrebu in „Lehrerhausverein-a“ na Dunaju.

„**Domače ognjišče.**“ Pod tem imenom bo izhajal v Ljubljani (v „Učiteljski tiskarni“) nov list, ki se bo trudil utrditi vezi med starši in učitelji.

Protí tuberkulozi. Dolnjeavstrijski deželni šolski svet je izdal naredbo, da se šolske biblioteke vsaj enkrat na leto desinficirajo. — Zamazane in raztrgane knjige se morajo izločiti. Tudi pri nas bi bilo to potrebno.

Bolgarsko naučno ministrstvo zoper nemoralne dopisnice. Nekateri bolgarski knjigotržci in trgovci so razširjali po posredovanju učencev celo najnižjih razredov nemoralno ilustrovane dopisnice. Zavaljotega je naučno ministrstvo sedaj izdalo okrožnico vsem šolskim nadzornikom in ravnateljem, da naj rabijo najstrožja sredstva zoper to nesramno trgovino in naj se celo strogo kaznujejo učenci, pri katerih bi se našle enake dopisnice.

Protí alkoholu. V Berlinu so odločili, da naj sprejme vsaka mati pri šolskem vpisavanju brošuro, v kateri se opozarja na nevarnost alkohola.

Vzgoja kmečkih deklet za gospodinjstvo pričeti bi se morala prav za prav že v šoli. Pri nas se sicer poučujejo dečki tu pa tam v najbolj potrebnem, kar se tiče njihovega prihodnjega stanu, za deklice pa se stori prav malo ali nič. In vendar bi bilo to ne-

obhodno potrebno, kajti dobra gospodinja je pri kmetiji ravno tako važna, kakor je dober gospodar. Deklice bi se morale učiti v nadaljevalnem tečaju posebno v naslednjih predmetih: gospodinjstvu, kuhanju in pripravi jedil. šivanja, osobito krpanju, pranju, čiščenju, vzgoji otrok, oskrbi bolnikov, še posebno pa mlekarstvu, svinjereji, perutninarstvu, vrtnarstvu. Seveda, imeti bi morali v ta namen učiteljice, ki so v teh strokah dovolj poučene. Zato ne bi bilo slabo, in bi kmetje želeli, če bi se ti predmeti tudi na naših učiteljskih poučevali.

Otroška gledališča v Srbiji. V Srbiji so se jeli zadnji čas živo zanimati tudi za izvenšolsko izobrazbo svojih otrok. Začelo je izhajati več otroških listov in ustanovilo se je dvoje otroških odrov, jeden v Belgradu, drugi v Grljanju pod vodstvom pozrtvovalnega učitelja Vukašina Popoviča z imenom „Hajduk Veljkovo gledališče“. — Tukaj igrajo samo zgodovinske komadiče.

Regulacija plač tržaškega učiteljstva. V zadnji seji 21. decembra leta 1906. je mestni zastop tržaški uredil plače svojega učnega osobja. Ureditev obsega sledeče določbe:

Vse učno osobje se deli v sledeče razrede:

- A. Otroški vrtci (sedaj samo italijanski).
- B. Meščanske šole (sedaj samo italijanske).
- C. Ljudske šole (ital. in slov.)
- D. Srednje šole (samo italijanske).

A.

Otroški vrtci imajo voditeljico, eno prvo vrtnarico, vrtnarice in pomožne vrtnarice.

B.

Meščanske šole imajo voditelja in meščanske učiteljice I. in II. vrste.

Meščanskih učiteljev je lahko 500/0 v I. in ostali v II. vrsti.

1. Ljudske šole imajo učitelje I., II. in III. vrste.

V drugo vrsto so postavili sedanje mestno učiteljstvo II. vrste in okoličansko učiteljstvo I. vrste. V III. vrsto pa mestne učitelje III. vrste in okoličanske II. vrste. V I. in v II. vrsti mora biti 66 60/0 v III. vrsti pa 33 30/0 ljudskošolskega učiteljstva. Do sedaj so tvorili mestni učitelji zase svoj stalež a okoličanski zase. Sedaj so združili vse v en stalež.

2. Dolžnost poučevati ima ljudski učitelj 26 ur na teden, meščanski pa 24. Za vsako nadaljno tedensko uro dobi ljudskošolski učitelj po 60 K, a meščanski po 100 K na leto.

3. Službena doba učiteljev trpi 35 let po sposobnostnem izpitu. Mestni odbor (delegacija) ima pravico všteti tudi leta pred izpitom.

4. Petletnice se začenjajo od dneva sposobnostnega izpita za učitelje, a za učiteljice od stalnega nameščanja.

Učitelji dobe po 6 petletnic po 200 K, učiteljice tudi 6 po 150 K Srednješolski profesorji jih dobe 5. I. po 400 K, ostale 4 po 600 K.

V predmestja se štejejo slovenske šole v Barkovljah, Rojanu, Škednju in Vrdeli (Sv. Iyan) v gornjo okolico pa Bazovica, Katinara, Opčine, Prosek, Sv. Križ in Trebče

5. Plača je sledeča:

A. Otroški vrtci. Voditeljica: plače 1400 K, stanarine 480 K; I. vrtnarica 1350 K, stan. 480 K; II. vrtnarica 1150 K; stan. 480 K; pomožna vrtnarica 1000 K.

B. Meščanske šole. Ravnatelj 2600 K, opravnina 600 K, stan. 900 K. Učitelji I. vrste 2600 K, stan. 800 K; učitelji II. vrste 2400 K, stan. 720; učiteljice I. vrste 2100 K, stan. 600 K; učiteljice II. vrste

1950 K, stan. 560 K; kateheti 2400 K, stan. 720 K.

C Ljudske šole. Voditelji 2000 K, opravnina 400—600 K, stan. 600—700. Učitelji I. vrste 2300 K; učitelji II. vrste 2000 K; učitelji III. vrste 1600 K; podučitelji z uč. izpitom 1200 K, z maturo 1000 K; učiteljice I. vrste 1900 K; učiteljice II. vrste 1650 K, učiteljice III. vrste 1350 K; podučiteljice 1000 K; kateheti 2000 K, stanarina 400—450 K.

6. V pokojnino se šteje vsi dohodki; plača, opravnina in stanarina.

7. Poboljšek stopi v veljavo takoj, ko vlada odobri mestni proračun za 1907. a začenja že s 1. januarjem 1907.

8 Vsi proračunjeni stroški znašajo za povišanje 126 270 K

Vera in vzgoja. V knjigi „Kultur der Gegenwart“ piše svetovalec pruskega naučnega ministrstva, Schöppa, sledeče velepomembne besede o verski vzgoji v šolah: „Da bi šola mogla brez vere pravstveno vzgajati, ni misliti. V krščanski veri so neminljive pravstvene moči, ki jih v ljudskem življenju ne moremo pogrešati. Francozje so dne 26. julija l. 1888 uvedli pouk (brez vere), a kakor si že prizadevajo, vere ne morejo popolnoma pogrešati. Ljudski pouk ni mogoč brez vere. Lepo je napredovalo znanstvo, ali sreče, ki smo je upali, nam ni prineslo. Da, nevarnost je, da v ljudstvo prodirajoča svetna omika zatre vse globlje mišljenje, in zato moramo tok te omike zaježiti z vzori (ideali), ki jim je krona vera. Zgodovina nam izpričuje, da so verni časi bili sijajni časi. Zato si še misliti ne moremo, kako bi mogli verski pouk iz šol odstraniti. Za naše nemške šole, ki hočejo vzgajati in ne le poučevati, mora vera ostati srce vsega dela, če noče šola sama sebe ukončati. Cerkev in šola morata složno delovati, ker imata obe namen ljudstvo vzgajati versko-

pravno. In učitelji in duhovniki imajo strogo dolžnost, podpirati se med seboj. Kdor pa smatra duhovnike in učitelje le kot zastopnike nasprotujočih si verskih naziranj, ta dela ljudstvu veliko škodo.“ Tako govori znan velmož, učenjak in poštenjak. Misli naših liberalcev so seve drugačne. Učiteljem pa se mora dati prepričanje, da so oni namestniki krščanskih starišev, da bo ljudstvo dobro in srečno le, če so ga versko vzgojili, in če kdo ljudstvo versko pohujšuje, boljše bi mu bilo, da bi se potopil v morju.

Poljska srednja šola — na poskušnjo. „Komisija raformy szkolnej“ v Krakovu ki se je nedavno ustanovila pri društvu učiteljev višjih srednjih šol, namerava v vasi blizu Krakova ustanoviti novo srednjo šolo za poskušnjo. Učni red bode skoraj takšen, kakršen je na navadnih šolah, samo klasična filologija se bode odpravila. Učenci se bodo vzgajali v treh smereh: fizični, duševni in moralni.

Štiridesetletnica učiteljska v Mrkopalju. Gospod Franjo S i n k o, rodom od Sv. Jurija ob Ščavnici, nadučitelj v Mrkopalju na Hrvaškem, je obhajal novembra tri štiridesetletnice, namreč: kot učitelj, samostalen učitelj in organist, ker tamkaj mora postavoo biti nadučitelj organist. Priljubljenemu, za šolo veleza-sluznemu gospodu napravili so hvaležni tržani in občani za vse prav častno slovestnost ter s tem pokazali, da vedo visoko ceniti svoje zaslužne može, četudi je slavljeneec iz Slovenskega Štajerja.

Obvestilo. Ravnočkar je izšla knjižica „N a p l e s“ v drugem natisu. Prvi natis je bil v par tednih popolnoma razprodan. To priča, da je knjižica moderne veljave. Na stotine naročil je prišlo iz vseh strani slovenskih pokrajin za drugi natis, še predno je bil obelodanjen. Sedaj upamo, da vstrežemo vsem naročnikom.

Cena knjižice je tako nizka (30 stotink), da se komaj pokrijejo stroški, to pa radi tega, da je pomagano tudi revnejšim slojem.

Knjižica je pisana za prijatelje in sovražnike plesa, za izobražence in preproste, za stare in mlade in za obojni spol

Slovensko časopisje je splošno prvi natis prav laskavo ocenilo. Priporoča se večjih naročb.

Naroča se po dopisnici (ker se bodo prilagali poštni čeki) edino pri uredništvu „Družinskega prijatelja“ v Trstu (Via S. Francesco d' Asissi 14, I. n.)

Učiteljske plače na Koroškem.

Kakor je znano, je deželni zbor sprejel zakon o preuredbi učiteljskih plač, ki so razdeljene v pet razredov. Po tej razdelitvi znašajo plače: Za učitelje in nadučitelje od 1200 kron do 2000 kron, za učiteljice in nadučiteljice pa od 1000 do 1600 kron. Učitelji na meščanskih šolah bodo dobivali od 2000 do 2200 kron, žensko osebje na teh šolah pa od 1600 do 1800 kron. Za podučitelje in podučiteljice je določeno 800 kron letne plače. Od ljudsko-šolskega učnega osebja bode spadalo k prvemu in drugemu razredu po 15 odstotkov, k tretjemu 20 odstotkov, k 4. in 5. pa 50 odstotkov — Učiteljstvo na meščanskih šolah ostane razdeljeno kakor sedaj v dva razreda. S povišanjem plač pa bodo tudi starostne doklade višje. Za 772 učnih moči na ljudskih šolah se bode potrebovalo letno 154.600 kron in za učiteljstvo na meščanskih šolah, 41 oseb, pa letno 7400 kron več kakor zdaj. Za starostne doklade se bode potrebovalo 8318 kron več na leto. Kako bode učiteljstvo s to regulacijo plač zadovoljno, bode šele prihodnost pokazala.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro je pričela izdajati „Vjesnik družbe

sv. Cirila i Metoda za Istru.“ List bo izšel štirikrat na leto. Iz lista posnemamo da ima družba sedaj 31 učiteljskih moči, zato v prvem članku „Hrvatske občine i naša družba“ kliče na pomoč hrvaške občine. Podružnic ima 30. — Novo šolo je družba zgradila v Ripendi in Narezinah, novi šoli pa otvori v Kaldiru in v Smoljanih. V Čresu gradi družba novo šolo. „Vjesnik“ kliče na pomoč vse hrvaške denarne zavode s prošnjo, da določijo vsakoletni dar družbi.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 177. vodstvena seja se je vršila dne 14. novembra 1906. v družbinih prostorih „Narodnega doma“. Nazočni: Tomo Župan (prvomestnik), dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, Fran Črnagoj, Gregor Einspieler, Aleksander Hudovernik (blagajnik), Anton Svetek, dr. Ivan Svetina (tajnik), Ivan Šubic in Ivan Vrhovnik. Navzočevala sta tudi družbin svetovalec Oroslov Dolenc in nadzornik dr. Fran Ilešič. Po § 18. je na to sejo prvomestnik povabil tudi župnika Fran Treibera. Prvomestnik je otvoril to sejo ob 3. uri posebno pozdravljajoč zastopnika Koroške prošta Gregorija Einspielerja in na to sejo povabljenega župnika Treibera iz Velikovca. Po dolgi temeljiti debati, katere so se udeležili vsi navzoči, so se začasno uredile učne razmere naše velikovške šole. Konec od pol 7 zvečer. V 178. seji 19. decembra 1906. pa so bili navzočni: Tomo Župan (prvomestnik) dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, Fran Črnagoj, Aleksander Hudovernik (blagajnik), Luka Svetec (nam. prvomestnik), dr. Ivan Svetina (tajnik), Ivan Šubic in Ivan Vrhovnik. Svojo odsotnost so oprostili: Dr. Ivan Merhar, Ivan Murnik in Anton Svetek. Potem ko je prvomestnik odgovoril posmrtnico pesniku Simonu Gregorčiču — kojo so vsi stoje poslušali — se je podelilo več podpor v

svrhu prireditve božičnic na obmejnih šolah. Izrekla se je zahvala akad. dr. „Prosveta“, ki je družbi nasvetovala božične in novoletne razglednice in jej sploh bila na tej akciji v veliko pomoč. — Imenovala se je za novoustanovljeni otroški vrtec v Hrastniku gdč. Justina Grilčeva iz Vač. Konec seje je bil ob 3/45. uri. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Dr. Bezjak o Kernovi teoriji. Dne 16. t. m. je predaval g. dr. Bezjak v prostorih hotela „Južni kolodvor“ ljubljanskemu učitelstvu o Kernovi teoriji o analizi stavka. — Analiza stavkov, ki ni zgolj slovniškega, ampak v prvi vrsti metodiškega in logiškega pomena, ker otroka uvaja v boljše umevanje stavka, je v teoriji starejših slovničarjev pomanjkljiva, nedosledna in nenaravna, ker stavek čestokrat razčlenkuje zgolj mehansko. Stara teorija ne vpoštevata, da je vsaka stavkova beseda živ organizem, nerazdružno zvezan z ostalimi stavkovimi členi; iz tega umevanja seveda dosledno izhajajo napačne, ali preširoke ali pretesne definicije osebka, predikata, kopule in drugih členov stavka. Starejši gramatiki so vsled svojih slovniških definicij, ki se ne krijejo vedno z logiško definicijo, morali ločiti logiški osebek od gramatiškega, ravnotako povedek in ostale člene. Uvesti so morali tudi takozvane polne stavkove člene. Najbolj pogrešeno je v stari teoriji razločevanje glagolov v več in manj vredne kar je pogrešeno zato, ker nimamo nobenega kriterija, kdaj in v koliko se zmanjša glagolu vsebina. Nasprotno pa po Kernovi teoriji ni pomožnih glagolov, ker ni nobenega notranjega, stvarnega razloga za to razporedbo. Tudi pri glagolu biti ni vzroka za tako razpredelbo, ki glagol biti v nekaterih slučajih smatra za polnopraven (v eksistenčnih stavkih) zmožen za to, da je

predikat v drugih slučajih pa ga ima zgolj za vezilo. Dr. Bezjak je na mnogih zgledih dokazoval, da za tako razločevanje ni podlage. Temeljna misel Kernove teorije je: Osredotočje za stavkovo analizo je določni glagol, od katerega je treba začeti: glagol je oživljajoči element stavkov, njegova, dejali bi forma substantialis, Dr. Bezjak bo prihodnjč svoje predavanje nadaljeval in dovršil.

Papež Pij X. o „svobodni šoli“. Te dni je sv. oče izdal pismo, ki je jako speklo vse „svobodomislece“, med katere se prištevajo pri nas liberalci in socialni demokratje. V tem pismu govori papež tudi o „svobodni šoli“ in pravi: „Svobodna šola“ kriče sovražniki cerkve, v resnici pa hočejo šolo odtujiti veri in z nasiljem iztrgati otrokom iz src Boga. Liberalci pravijo, da hočejo pravi in čist poduk brez predsodkov, sami pa delajo na to, da bi vstoličili v šoli sovrašтво do vsake vere. — Na tak način je označil papež namene naših svobodomislecev, Da so nameni „svobodne šole“ res taki, nam dokazuje tole: Med Nemci izhaja brezverski list „Wage“ in ta piše v svoji letošnji novoletni številki, kako naj podučuje „svobodna šola“. O Bogu naj bi se pisalo tako, kakor da bi bile to le sanjarije ljudi. Dobesedno pravi ta list: „Lesena klada zamorcev (Zamorci namreč časte v svoji zmoti lesene klade po božje. op. ur.), živalski bogovi Egipčanov, ljudožrske božanske pošasti Feničanov . . . troedini bog krščanstva, to so vse le izrodki bolne, razburjene domišljije, plovci strahu, ki jih je rodil strah pred nevidnim.“ — Takoj naj bi se torej poučevalo v „svobodni šoli“ o Bogu in o veri v Boga.

Kako se bore proti cerkvi na Francoskem. Kako se bojujejo francoski liberalci in socialisti proti cerkvi, nam dokazujejo sledeči zgledi: Neko samostansko kapelico v Parizu so spremenili v gledišče, ker plešejo in se zvirajo plačane plesalske in druge ničvredne babe.

V okraju Val d'Ajolo je učitelj zahteval od deklic, ki nosijo okoli vratu križce, naj jih takoj odstranijo, ker to žali „nevtralnost šole“. Ker deklice tega niso hotele storiti, so jih za en mesec izključili iz šole. — Tako dela „svobodna šola“, ki je tudi cilj naših liberalcev. — Včeraj so francoski škofje imeli shod; udeležilo se ga je od 85 škofov 78 drugi so se opravičili, ker so bolni.

Znani Comb, ki je začel protiverski boj na Francoskem, sedaj izjavlja, da je zakon o ločitvi cerkve od države krivičen in da ga je zato papež po pravici zavrnil.

Podražé se vse pisalne in risarske potrebščine.

Šolski boj na Poljskem. V pruskem deželnem zboru je Poljak Stychel ostro obsojal vladna nasilja proti Poljakom. Vlado je branil naučni minister Studt, ki je dejal, da se v 800 poznanjskih šolah veronauk poučuje v materinščini.

Imenovanja na Primorskem. G. Henrik Leban, c. kr. prov. učitelj in voditelj na pripravnici na Proseku je imenovan def. učiteljem na c. kr. pripravnici za srednje šole v Trstu; na njegovo mesto na Proseku je imenovan g. Justin Arhar, doslej supleut na c. kr. pripravnici v Trstu.

Vabilo na naročbo.

Iznova vas obišče naš list. Današnja številka začenja osmi letnik »Slov. Učitelja«. To že nekaj pomenja v naši, hitro se menjajoči dobi.

V dokaz nam je, da slovenska javnost uvideva nujno potrebo **krščanskega šolskega lista**. In kako bi tudi ne? Prav preteklo leto nam je prineslo ljute napade na krščanski značaj naših šol in versko vzgojo mladine. Društvo »svobodna šola« neprestano ruje proti verskim vajam v šoli in skuša iz nje iztrebiti zadnje sledove krščanstva. Vsa znamenja kažejo, da ta boj v prihodnjem letu ne bode ponehal, temuč se še strastneje razvnel in razširil. — Ali naj v takih razmerah odložimo orožje? **Ali naj zamre edini slovenski šolski list, ki zagovarja krščanska načela pri pouku in vzgoji, in ki skuša na njih podlagi svetno in duhovsko učiteljstvo združiti k vzajemnemu delu v prid slovenske mladine?** — Čeprav položaj doslej za nas ni bil ugoden in v marsikaterih krogih nismo našli pričakovane podpore, vendar nas razmere silijo, da vstrajamo pri začetem delu. Upamo, da bode slovensko razumništvo znalo ceniti naše napore.

Vse svoje somišljenike duhovskega in svetnega stanu pozivljamo in nujno prosimo, da nas v novem letu vstrajno podpirajo z naročevanjem in sodelovanjem.

Obstane in razvoj lista sta odvisna od te moralne in gmotne podpore.

Oblika in cena »Slov. Učitelja« ostane v tem letu ista kot je bila v preteklem letu.

Uredništvo.

Položnice smo priložili tej številki za vse p. n. naročnike brez izjeme. Gospodje naročniki, ki jih za leto 1907 več ne potrebujejo, naj jih blagohotno prihranijo za poznejše plačilo.

„Slovenski Učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
